

ΕΚΦΡΑΣΗ - ΕΚΘΕΣΗ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Εξετάσεις 2010

Επιμέλεια:

Ομάδα Φιλολόγων της
Ωθησης

Παρασκευή 14 Μαΐου 2010

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΚΦΡΑΣΗ – ΕΚΘΕΣΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Με τον όρο *αυτομόρφωση* περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης. Σε αυτή την ατομική, και πολλές φορές εξαιρετικά δύσκολη, πορεία κατάκτησης νέων γνώσεων, δεν ενεργεί μόνος του, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης *αυτο-μόρφωση*. Ο άνθρωπος δεν δραστηριοποιείται μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον. Βρίσκεται δηλαδή σε **συνεχή** επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.

Με αυτή την έννοια, οι διαδικασίες και οι πρακτικές αυτομόρφωσης στη σημερινή εποχή δεν σημαίνουν την απουσία των άλλων, θεσμών και ατόμων, ούτε την κοινωνική απομόνωση του καθενός ατόμου, αλλά την ενεργητική στάση του, αφού το ίδιο αποφασίζει, άλλοτε αυτοβούλως και άλλοτε κάτω από την πίεση συγκεκριμένων αναγκών, να εκπαιδευθεί. Η ενεργητική στάση συνίσταται στο ότι ο άνθρωπος καλείται να διαμορφώσει μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες (οργανισμούς, εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους) το περιεχόμενο, τη διαδικασία και τους τρόπους της εκπαίδευσής του.

Όμως οι πρωταρχικοί παράγοντες που καθιστούν την αυτομόρφωση αναγκαία για τα άτομα των σύγχρονων κοινωνιών είναι οι νέες επιστημονικές και τεχνολογικές ανακαλύψεις και οι συνεπακόλουθες μεταμορφώσεις της αγοράς εργασίας. Μία από τις συνέπειες αυτών των αλλαγών είναι ότι πολλά επαγγέλματα χάνουν γρήγορα την αξία και τη **χρησιμότητά** τους, ενώ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που τα άτομα κατέκτησαν στα πρώτα στάδια της ζωής τους καθίστανται ανεπαρκείς για το παρόν και το μέλλον. Η συνολική τεχνολογική αναδιάρθρωση της εργασιακής δραστηριότητας στερεί όλο και περισσότερο στα άτομα τη δυνατότητα να διατηρούν μία και μοναδική επαγγελματική ταυτότητα σε όλη τη διάρκεια της ενεργού ζωής τους. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από τις ψυχοκοινωνικές **συνέπειες** αυτής της κατάστασης για τα άτομα, οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται

να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους. Το γεγονός αυτό επιβάλλει στα άτομα να κατακτούν διαρκώς γνώσεις, να ανανεώνουν τις **δεξιότητές** τους, να αποκτούν γρήγορα νέες ειδικεύσεις, δηλαδή, να εκπαιδεύονται συνεχώς.

Η εκπαίδευση δεν νοείται πια ως η απλή, κανονιστική μετάδοση γνώσεων από τις μεγαλύτερες γενιές στις νεότερες, όπως την όριζε ο E. Durkheim κατά τον 19^ο αιώνα. Και τούτο επειδή, τόσο το περιεχόμενο της εκάστοτε εκπαιδευτικής πράξης όσο και ο χρόνος που αφιερώνεται σε αυτήν, αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης ανάμεσα στις διαφορετικές γενιές, τα δύο φύλα και τις διαφορετικές κουλτούρες των ανθρώπων, γεγονός που παρατηρείται σε όλες τις σύγχρονες πρακτικές της καθημερινής ζωής. Η εκπαιδευτική πράξη **καθίσταται** επομένως μια διαδικασία που δεν περιορίζεται στο χώρο (το σχολείο) και το χρόνο (περίοδος της νεότητας), αλλά επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής και πέραν των σχολικών τειχών.

Αλεξάνδρα Κορωναίου, Εκπαιδεύοντας Εκτός Σχολείου, 2002 (Διασκευή)

ΘΕΜΑ Α1.

Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

ΛΥΣΗ

Στο κείμενο η συγγραφέας αναλύει την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της εκπαιδευτικής πράξης μέσω της αυτομόρφωσης. Πιο συγκεκριμένα, προσδιορίζοντας την έννοια αυτή, θεωρεί ότι η διαδικασία γνώσης δεν πηγάζει μόνο από την ατομική ανάγκη για καλλιέργεια και επαγγελματική επιμόρφωση αλλά "τροφοδοτείται" και από άλλους κοινωνικούς εκπαιδευτικούς φορείς. Έτσι η διαδικασία αυτομόρφωσης δεν αναιρεί τους επίσημους φορείς εκπαίδευσης ωστόσο φανερώνει την ανάγκη για ατομική εγρήγορση ακόμα και στη διαμόρφωση του είδους της προσφερόμενης γνώσης. Εξάλλου οι τεχνολογικές εξελίξεις και οι αναπροσαρμογές στην αγορά εργασίας επιβάλλουν ένα συνεχή επαγγελματικό αναπροσανατολισμό και τη βελτίωση των ατομικών δεξιοτήτων. Γι' αυτό, σύμφωνα με τη συγγραφέα, η εκπαίδευση δεν πρέπει να θεωρείται μία μονομερούς διαδικασία απόκτησης γνώσεων αλλά τρόπος ζωής.

ΘΕΜΑ Β

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: ... **οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους ...**

Μονάδες 12

ΛΥΣΗ

Η υπέρμετρη τεχνολογική και επιστημονική πρόοδος των σύγχρονων κοινωνιών επιβάλλει για τους νέους μια διαρκή κινητικότητα στον επαγγελματικό στίβο. Οι νέοι υποχρεώνονται, δηλαδή, να αλλάζουν επαγγελματικό προσανατολισμό ή και απασχόληση, εξαιτίας των ταχύτατων αλλαγών στην αγορά εργασίας, που επηρεάζουν τις απαιτήσεις στα διάφορα επαγγέλματα, άρα και τις γνώσεις και τα τυπικά προσόντα που πρέπει να διαθέτουν. Επομένως, η διαρκής επιμόρφωση και εξειδίκευση, η κατάκτηση ποικίλων γνωστικών αντικειμένων και η ευελιξία στην εφαρμογή τους, ακόμα και σε διαφορετικά πεδία, αποτελούν συνήθεις πραγματικότητες για την επαγγελματική καταξίωση των νέων.

B2. α) Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τελευταία παράγραφος του κειμένου; (Η εκπαίδευση δεν νοείται ... των σχολικών τειχών).

Μονάδες 4

ΛΥΣΗ

Ο τρόπος ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου είναι η αιτιολόγηση. Η συγγραφέας διατυπώνει τη θέση της στη θεματική περίοδο: «Η εκπαίδευση δεν νοείται ... κατά τον 19^ο αιώνα» και στη συνέχεια την αιτιολογεί με μια εκτεταμένη προκειμένη: «Και τούτο επειδή ... πρακτικές της καθημερινής ζωής». Ενδεικτική είναι και η χρήση του αιτιολογικού συνδέσμου: «επειδή».

β) Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της ίδιας παραγράφου του κειμένου.

Μονάδες 3

ΛΥΣΗ

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- **Θεματική περίοδος:** «Η εκπαίδευση... 19^ο αιώνα» (βασική θέση της κειμενογράφου)

- **Λεπτομέρειες – Σχόλια:** «Και τούτο επειδή...καθημερινής ζωής» (ανάλυση-αιτιολόγηση της θέσης)
- **Πρόταση κατακλείδα:** «Η εκπαιδευτική πράξη... σχολικών τειχών» (Συμπέρασμα – Νοηματική επανάληψη της θ.π.)

B3. α) Να γράψετε ένα **α ν τ ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ατομική, επιτρέπουν, ανεπαρκείς, διαφορετικές, επεκτείνεται.

Μονάδες 5

ΛΥΣΗ

ατομική ≠ ομαδική, συλλογική

επιτρέπουν ≠ απαγορεύουν, εμποδίζουν

ανεπαρκείς ≠ επαρκείς, πλήρεις

διαφορετικές ≠ ίδιες, όμοιες

επεκτείνεται ≠ περιορίζεται, συρρικνώνεται

β) Να γράψετε ένα **σ υ ν ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

συνεχή, χρησιμότητα, συνέπειες, δεξιότητες, καθίσταται.

Μονάδες 5

ΛΥΣΗ

συνεχή = διαρκή, εξακολουθητική, αδιάκοπη

χρησιμότητα = ωφελιμότητα, συμβολή, προσφορά

συνέπειες = αποτελέσματα, επακόλουθα, παρεπόμενα

δεξιότητες = επιδεξιότητες, ικανότητες, ταλέντα

καθίσταται = γίνεται, συνιστά, αποτελεί

B4. Να επισημάνετε τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα επιστημονικού λόγου στο κείμενο που σας δίνεται.

Μονάδες 6

ΛΥΣΗ

Γνωρίσματα Επιστημονικού λόγου που περιλαμβάνει το κείμενο:

- Περιγραφικός λόγος: “Με τον όρο αυτομόρφωση περιγράφουμε ... απόσταση από τους άλλους.”
- Ερμηνευτικός λόγος: “Με αυτή την έννοια ... της εκπαίδευσής του.”
- Αποδεικτικός λόγος, επίκληση στη λογική του δέκτη ως τρόπος πειθούς με επιδίωξη της αντικειμενικότητας: “Όμως οι πρωταρχικοί παράγοντες ... εκπαιδεύονται συνεχώς.”

- Απρόσωπος: ουδέτερο, επίσημο ύφος "ο άνθρωπος δε δραστηριοποιείται ... από τους άλλους."
- Λογική οργάνωση του κειμένου: ευδιάκριτα δομικά μέρη
- Αναφορική λειτουργία της γλώσσας, χρήση ειδικού λεξιλογίου: αυτομόρφωση, επαγγελματική ταυτότητα / κατάρτιση, εκπαιδευτική πράξη / διαδικασία, κανονιστική μετάδοση γνώσεων, εκπαιδευτικοί θεσμοί, οργανισμοί και κέντρα κατάρτισης

ΘΕΜΑ Γ

Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να αναφερθείτε στη σημασία της αυτομόρφωσης και να προτείνετε τρόπους πραγμάτωσής της σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

Ενδεικτικό διάγραμμα οργάνωσης του κειμένου

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Τίτλος
"Τηράσκω αεί διδασκόμενος..."

Πρόλογος

- Αναφορά στα χαρακτηριστικά της εποχής: έκρηξη γνώσεων, τεχνολογική ανάπτυξη, κοινωνικές και πολιτικές ανακατατάξεις, επαγγελματική κινητικότητα κλπ
- Αναφορά στην ανάγκη προσαρμογής ατόμων και κοινωνιών στα νέα δεδομένα, μέσω μιας διαρκούς αυτομόρφωσης και επιμόρφωσης
- Προϊδεασμός για τους τρόπους πραγμάτωσης αυτής της προσαρμογής

Κ. Μέρος

1^η Νοηματική Ενότητα

Θ.Π.₁

Σε μια εποχή ραγδαίων ανακατατάξεων και μεταβολών σε όλα τα πεδία της κοινωνικής ζωής καθίσταται επιτακτική η διαρκής αυτομόρφωση του ατόμου.

- Διεύρυνση πνευματικών οριζόντων
 - Όξυνση κριτικής ικανότητας → αντίσταση σε μηχανισμούς ετεροπροσδιορισμού και χειραγώγησης των μαζών, αποδέσμευση από στερεότυπα και προκαταλήψεις → πνευματική ελευθερία
 - Ενημέρωση και εξοικείωση με τα νέα επιστημονικοτεχνικά δεδομένα προκειμένου να τα αξιοποιήσει για μορφωτικούς και επαγγελματικούς σκοπούς → ευχερέστερη προσαρμογή στην αγορά εργασίας
 - Αισθητική καλλιέργεια → διαμόρφωση αισθητικών κριτηρίων → αναγνώριση της αξίας της γνήσιας καλλιτεχνικής δημιουργίας → αντίσταση στα προϊόντα υποκουλτούρας
 - Θετική πολιτικοποίηση σε μια περίοδο απαξίωσης της πολιτικής: παρακολούθηση των πολιτικών εξελίξεων → εποικοδομητική συμμετοχή στις πολιτικές διεργασίες
 - Ευνοείται η κοινωνικοποιητική διαδικασία → ομαλή προσαρμογή, άσκηση γόνιμης κριτικής → ανάληψη κοινωνικής ευθύνης
 - Ηθικοποίηση → μύηση στο ανθρωπιστικό ιδεώδες σε μία εποχή που παρουσιάζει έλλειμμα ανθρωπιάς
 - Κατάκτηση αυτογνωσίας → ανακάλυψη και αξιοποίηση κλίσεων και δεξιοτήτων του ατόμου → ολοκλήρωση της προσωπικότητας
- Η αυτομόρφωση συμβάλλει στην κατάκτηση της ποιότητας ζωής, της ομαλής σχέσης του ανθρώπου με το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον και τον εαυτό του.

Θ.Π.₂

Επιπλέον, η αυτομόρφωση εξασφαλίζει πλεονεκτήματα και για την κοινωνία.

- Επιστημονικοτεχνική άρα και οικονομική πρόοδος λόγω της διαρκούς επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού.
- Πολιτιστική ανάπτυξη λόγω της αισθητικής αναβάθμισης του γενικού πληθυσμού που είτε θα αναδεικνύει τη γνήσια καλλιτεχνική δημιουργία είτε θα την ανανεώνει με αντίστοιχες δημιουργίες.
- Εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας που κατοχυρώνεται με τη δράση συνειδητοποιημένων πολιτών.

μεταβατική παράγραφος

2^η Νοηματική Ενότητα

Θ.Π.3

Η δια βίου αυτομόρφωση προϋποθέτει, αρχικά, ευαισθητοποίηση των κοινωνικών φορέων.

Ανάπτυξη προγραμμάτων επιμόρφωσης, σεμινάρια, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες με πρωτοβουλία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων:

- πανεπιστήμια (π.χ μεταπτυχιακές σπουδές, ειδικά σεμινάρια)
- φορείς ενημέρωσης (π.χ εκπαιδευτική τηλεόραση)
- ιδρύματα πολιτισμού (π.χ εκπαιδευτικά προγράμματα στα μουσεία κτλ.)
- τοπική αυτοδιοίκηση (π.χ πολιτιστικοί σύλλογοι, πνευματικά κέντρα)
- επιχειρήσεις – εταιρείες (επανεκπαίδευση εργατικού δυναμικού)

Θ.Π.4

Ωστόσο, και το ίδιο το άτομο οφείλει να δραστηριοποιηθεί προς αυτήν την κατεύθυνση.

Μέσω της ατομικής πρωτοβουλίας και της διάθεσης για ανανέωση και εμπλουτισμό των εφοδίων που είναι απαραίτητα για την αυτοπραγμάτωσή του:

- παρακολούθηση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (πρόσβαση σε ηλεκτρονικές τράπεζες δεδομένων, διαδικτυακές βιβλιοθήκες, διαδραστικά ηλεκτρονικά προγράμματα επιμόρφωσης κλπ.)
- διαρκής ενημέρωση για τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις, π.χ. συμμετοχικοί θεσμοί
- επαφή με την τέχνη και τις πολιτιστικές δραστηριότητες (επισκέψεις σε μουσεία, παρακολούθηση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων)
- ατομική επιμόρφωση (επαφή με το ποιοτικό βιβλίο, συμμετοχή σε εκπαιδευτικές εκδρομές, εξωραϊστικοί σύλλογοι)

Επίλογος

- Ανακεφαλαίωση
- Συμπεράσματα

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

“Τηράσκω αεί διδασκόμενος” και αδιαλείπτως εκπαιδευόμενος...

Αυτός θα μπορούσε να είναι ο συνοπτικός τίτλος του θέματος έκθεσης των φετινών εθνικών εξετάσεων. Μ' άλλα λόγια το αίτημα της δια βίου μάθησης.

Πρόκειται για θέμα βιωματικό που δεν απαιτεί σύνθετες εννοιολογικά τοποθετήσεις. Οι μαθητές μπορούν, ως εκ τούτου, να το προσεγγίσουν με βάση τις προσωπικές τους εμπειρίες, εμπειρίες που παράγονται από τις αναγκαιότητες που δημιουργεί ο συνεχώς μεταδομούμενος κόσμος μας σε όλα τα επίπεδα (εργασιακό, κοινωνικό, πολιτικό).

Επειδή το ζητούμενο είναι σαφέστατο, όποιες κρίσεις - προκείμενες και αν επιλέξει ο μαθητής για να οργανώσει αποδεικτικά το κείμενό του, δεν κινδυνεύει να μην έχει τι να πει ή να βρεθεί εκτός θέματος.

Τα κείμενα συνεπώς θα αξιολογηθούν από τους βαθμολογητές με βάση την ορθή χρήση της γλώσσας και φυσικά τη συνοχή και συνεκτικότητα του περιεχομένου.

